

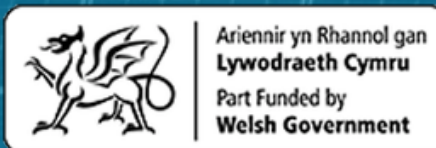
LLAIS Y TENANT AR GYNHESRUYDD FFORDDIADWY AC EFFEITHLONRUYDD YNNI

CRYNODEB WEITHREDOL

2026

Awdur
Akshita Lakhiwal

Cefnogwyd gan
David Wilton
Iona Robertson

codi

NODDWR LLAIS Y TENANT

Neges gan David

David Wilton
Prif Weithredwr TPAS Cymru

Yn wyneb gwybodaeth anghywir am newid hinsawdd, rhaid i ni ganolbwyntio ar yr hyn sy'n wirioneddol bwysig - Cynhesrwydd fforddiadwy.

Gyda 1 o bob 4 tenant yn nodi nad ydynt yn defnyddio unrhyw wres neu ychydig iawn o wres, nid yw diffyg gweithredu yn opsiwn. Mae angen i ni uwchraddio ein stoc tai, hybu effeithlonrwydd ynni, a gwneud gwahaniaeth gwirioneddol ym mywydau pobl.

Trosolwg

Mae Cymru ar lwybr i gyflawni Net Sero erbyn 2050, gyda phwyslais cryf ar greu cartrefi sy'n effeithlon o ran ynni a sicrhau cynhesrwydd fforddiadwy i bob tenant. I lawer o denantiaid, nid yw'r her yn ymwneud â lleihau allyriadau carbon - mae'n ymwneud â chael cartref cynnes, cyfforddus a chost-effeithiol sy'n diwallu eu hanghenion.

"Dw i'n mynd i'r gwely tua 5pm gyda duvet 18-tog oherwydd fy mod yn teimlo'r oerfel."

- Sylwad tenant o'r arolwg

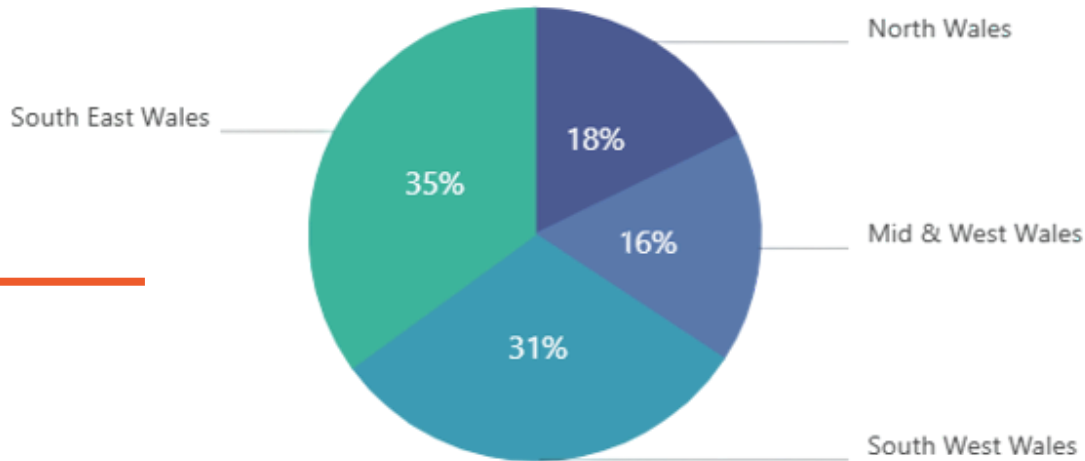
Mae polisïau datgarboneiddio yn trawsnewid tai ledled Cymru, gyda mentrau fel y Rhaglen Ôl-osod Optimeiddiedig a Safon Ansawdd Tai Cymru (SATC) yn anelu at wella effeithlonrwydd ynni.

Fodd bynnag, i denantiaid, y cwestiwn allweddol yw: A yw'r newidiadau hyn yn gwneud gwahaniaeth gwirioneddol yn eu bywydau beunyddiol?

Mae'r adroddiad hwn yn dod â lleisiau tenantiaid i'r amlwg, gan archwilio eu profiadau a'u pryderon.

O ble mae'r ymatebwyr?

Cynrychiolaeth o bob cwr o Gymru

01

Ymatebion yn ôl Rhanbarth

Fel mewn arolygon blaenorol ac yn unol â dosbarthiad cyffredinol y stoc tai yng Nghymru, daeth y nifer uchaf o ymatebion o Dde-ddwyrain Cymru (35%) a De-orllewin Cymru (30%).

Yn ogystal, roedd cynnydd amlwg yn yr ymatebion o Dde-orllewin Cymru o 4% o'i gymharu â'r flwyddyn flaenorol.

02

Ymatebion yn ôl Oedran

Daeth y rhan fwyaf o'r ymatebion gan denantiaid hŷn, gyda'r rhai 60+ oed yn ffurfio 50% o'r ymatebwyr a'r tenantiaid iau rhwng 18 a 30 oed (4%).

Yn y sector rhentu preifat roedd newid clir. Cynyddodd cyfran yr ymatebwyr 60+ oed o tua 12% yn 2025 i 35% yn 2026. Mae hyn yn awgrymu bod mwy o denantiaid preifat hŷn wedi cymryd rhan eleni, o bosibl oherwydd sut y cafodd yr arolwg ei hyrwyddo.

03

Math o Denantiaeth

Eleni, cawsom 23% o ymatebion gan denantiaid mewn Awdurdodau Lleol a 60% gan denantiaid Cymdeithasau Tai. Yn y cyfamser, roedd 15% o'r ymatebwyr o'r Sector Rhentu Preifat (cynnydd o 3%).

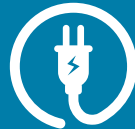
03

CANFYDDIADAU ALLWEDDOL

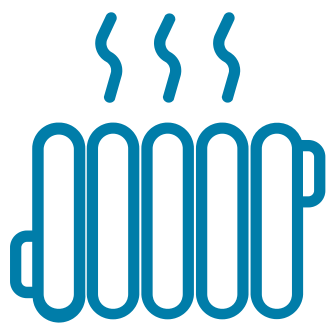
CIPOLWG CYFLYM AR YR HYN A

DDYWEDODD TENANTIAID

Mae tenantiaid yn dod o hyd i wahanol ffyrdd o gadw'n gynnes gyda gwahaniaethau oedran clir

Mae mwyafrif helaeth yn dibynnu ar strategaethau ymdopi fel dillad neu flancedi ychwanegol (86%), gyda 42% yn defnyddio poteli dŵr poeth a 34% yn defnyddio blancedi trydan; Mae tenantiaid hŷn yn fwy tebygol o ddefnyddio dulliau amgen fel blancedi, poteli dŵr poeth, blancedi trydan ac i leihau'r defnydd o wresogi. Mae tenantiaid iau yn nodi llai o ddefnydd o'r dulliau hyn. Llauer o dystiolaeth o dan-wresogi.

Mae costau gwresogi yn parhau i fod yn anodd i'r rhan fwyaf o denantiaid eu rheoli

Dim ond 23% o denantiaid sy'n nodi bod gwresogi yn fforddiadwy. Mae'r rhan fwyaf yn cael trafferth, gyda 39% yn dweud mai dim ond weithiau y mae'n fforddiadwy a 37% yn dweud nad yw'n fforddiadwy o gwbl.

Mae ymwybyddiaeth o sgoriau EPC yn parhau i fod yn isel ac yn anwastad

Mae 25% o denantiaid yn nodi eu bod yn gwybod eu sgôr EPC, gydag ymwybyddiaeth yn llawer uwch ymhlith tenantiaid iau (48% vs 21–23% ar gyfer 46+). Roedd ymwybyddiaeth yn y PRS yn 41% yn erbyn 22% mewn tai cymdeithasol, gan amlygu bylchau clir rhwng cenedlaethau a strwythurau. Hyd yn oed lle mae ymwybyddiaeth yn bodoli, yn aml mae dryswch ynghylch yr hyn y mae'n ei olygu neu a yw'n adlewyrchu cyflwr gwirioneddol y cartref.

Mae gan lawer o denantiaid fesurydd clyfar, OND mae ymgysylltiad cyffredinol ag ynni yn parhau i fod yn isel.

Dywedodd 68% o denantiaid fod ganddynt fesurydd clyfar. Dim ond 40% sydd wedi newid tariffau. (o'r holl ymatebwyr).

Mae hyn yn arbennig o amlwg ymhlith tenantiaid iau, sy'n dangos yr ymwybyddiaeth uchaf o sgoriau EPC, ac sydd leiaf tebygol o newid tariffau.

CANFYDDIADAU ALLWEDDOL

CIPOLWG CYFLYM AR YR HYN A DDYWEDODD TENANTIAID

Adroddodd un ymatebydd sgôr EPC o G, sy'n is na'r safon ofynnol ar gyfer eiddo rhent oni bai bod eithriad yn berthnasol. **Mae Tystysgrif Perfformiad Ynni (EPC) yn dangos pa mor effeithlon yw cartref o ran ynni a faint y gallai gostio i'w gynhesu a'i redeg.**

Er cadw ymatebion yn ddiennw, roedd yr ymatebydd hwn yn denant hŷn (60+) mewn tai cymdeithasol (Awdurdod Lleol yn Ne-orllewin Cymru, a adroddodd hefyd:

- defnyddio dillad neu flancedi ychwanegol
- dibynnu ar boteli dŵr poeth
- a defnyddio ychydig iawn o wres neu ddim gwres o gwbl

Mae'r enghraifft hon yn tynnu sylw at sut y gall effeithlonrwydd ynni isel, ynghyd â llai o ddefnydd o wresogi, effeithio'n uniongyrchol ar sut mae tenantiaid yn cadw'n gynnes.

Ymwybyddiaeth o asesiadau ynni cartref

Dim ond 26% o denantiaid tai cymdeithasol sy'n nodi eu bod wedi cael asesiad ynni cartref, tra bod llawer yn dweud nad ydynt wedi cael (41%) neu'n ansicr (33%).

Roedd ymwybyddiaeth ar ei huchaf yng Ngogledd Cymru ond mae'n parhau'n isel mewn mannau eraill. Yn yr un modd, dim ond 15% o denantiaid sy'n dweud bod eu landlord wedi cyfleu cynlluniau ar gyfer gwelliannau ynni, gyda 70% yn nodi nad oes unrhyw gyfathrebu.

Mae hyn yn awgrymu, er y gall gweithgaredd fod yn digwydd, nad yw bob amser yn weladwy nac yn cael ei gyfleu'n glir i denantiaid.

Dewis a Dylanwad

Dim ond 10% o denantiaid preifat sy'n dweud bod sgoriau EPC wedi dylanwadu ar eu penderfyniad i rentu eiddo. Fodd bynnag, mae 79% yn dweud y byddent yn fwy tebygol o aros yn hirach mewn cartref mwy effeithlon o ran ynni.

“Nid yw dewis yn opsiwn pan fyddwch chi'n wynebu digartrefedd.”

Er bod tenantiaid yn gwerthfawrogi effeithlonrwydd ynni, mae dewis cyfyngedig ar adeg rhentu yn golygu nad yw bob amser yn ffactor penderfynol. Mae hyn yn bwysig wrth i safonau EPC yn y sector rhentu preifat barhau i wella.

MEYSYDD AR GYFER GWEITHREDU

Gwella ansawdd y stoc tai i gefnogi cynhesrwydd ac iechyd

Mae enghreifftiau yn yr arolwg, gan gynnwys tenantiaid sy'n byw mewn cartrefi â sgôr EPC isel iawn, yn tynnu sylw at y ffaith y gall perfformiad ynni gwael effeithio'n uniongyrchol ar sut mae pobl yn byw o ddydd i ddydd. Nid yw gwella ansawdd tai yn ymwneud ag effeithlonrwydd yn unig, ond hefyd â sicrhau bod cartrefi'n gynnes, yn ddiogel, ac yn cefnogi iechyd a lles.

Cydnabod nad yw strategaethau ymdopi yn disodli gwresogi digonol

Mae llawer o denantiaid yn nodi eu bod yn dibynnu ar flancedi, poteli dŵr poeth, neu gyfyngu ar y defnydd o wresogi. Er bod y dulliau hyn yn helpu i reoli costau, nid ydynt yn mynd i'r afael â phroblemau sylfaenol tanwresogi fel oerfel, lleithder, neu leithder, ac ni ddylid eu gweld fel dewisiadau amgen i gartref sydd wedi'i gynhesu'n iawn.

Sicrhau bod gwelliannau effeithlonrwydd ynni yn ystyrlon o fewn dewisiadau tai go iawn

Er bod tenantiaid yn nodi eu bod yn gwerthfawrogi cartrefi sy'n effeithlon o ran ynni, mae hyn yn chwarae rhan gyfyngedig wrth ddewis eiddo, yn enwedig yn y sector rhentu preifat oherwydd diffyg dewis. Mae hyn yn awgrymu, heb ddigon o ddewis, nad yw effeithlonrwydd ynni yn debygol o fod yn ffactor penderfynol, hyd yn oed wrth i safonau barhau i dynhau.

Cryfhau sut mae gwybodaeth am ynni yn cael ei chyfleu a'i deall

Mae ymwybyddiaeth isel a dealltwriaeth gymysg o sgoriau EPC, ochr yn ochr â dryswch ynghylch mesuryddion clyfar, yn awgrymu bod angen cyfathrebu cliriach a mwy perthnasol i gefnogi tenantiaid i ymgysylltu â phenderfyniadau sy'n ymwneud ag ynni.

Gwella ymwybyddiaeth tenantiaid o raglenni fel Safon Ansawdd Tai Cymru

Mae cof isel o asesiadau ynni cartref yn dangos nad yw rhaglenni bob amser yn weladwy neu'n cael eu deall yn glir gan denantiaid, hyd yn oed lle mae gweithgaredd wedi digwydd.